

выявления недостатков и перспектив развития современной рекреационно-туристической отрасли Ивано-Франковской области, проведено ретроспективное исследование процесса формирования рекреационно-туристического комплекса горной части Прикарпатья и охарактеризованы современные тенденции его развития.

Ключевые слова: ретроспективный анализ, рекреационные объекты, Прикарпатье, туристическая инфраструктура.

Abstract

This study analyzes the current state of the resort and recreational infrastructure of the mountainous part of the Ivano-Frankivsk region. In order to identify shortcomings and prospects of development of modern recreational and tourist industry of Ivano-Frankivsk region, a retrospective study of the formation of the recreational and tourist complex in mountainous part of Precarpathian region is made and modern development trends are characterized.

Keywords: a retrospective analysis, recreation facilities, the Carpathians, the tourist infrastructure.

УДК 721.052.7+721.052.8

М.В. Городецька

*аспірантка кафедри теорії, історії архітектури та синтезу мистецтв,
Національна академія образотворчого мистецтва та архітектури
(м. Київ, Україна)*

АДАПТАЦІЯ ПАМ'ЯТОК АРХІТЕКТУРИ ДЛЯ МАЛОМОБІЛЬНИХ ГРУП НАСЕЛЕННЯ: АНАЛІЗ ЗАКОРДОННОГО ДОСВІДУ

Анотація: в статті аналізується закордонний досвід адаптації пам'яток архітектури для маломобільних груп населення, а саме засоби горизонтального та вертикального переміщення.

Ключові слова: маломобільні групи населення, адаптація, пам'ятка архітектури.

Постановка проблеми. Довгі роки вважалося, що адаптація пам'яток архітектури організація доступності до них маломобільних груп населення неможлива, виходячи з того, що будь-яке втручання у пам'ятку істотно порушують як зовнішній вигляд, так і, в деяких випадках, інші складові будівель і споруд. Але у розвинутих країнах заходу вже протягом багатьох років існує практика створення безперешкодного доступу до історичних будівель. Так в 1999 році був прийнятий закон, який зобов'язує усіх власників пам'яток архітектури створити сприятливі умови для можливості їх

відвідування усіма категоріями населення, включаючи людей з інвалідністю. Багато історичних будівель і споруд, які використовуються під музеї, галереї, а також храми різних конфесій в Європі та Америці вже є доступними для маломобільних груп населення. Розроблені пропозиції з різних питань доступності і, зокрема, таких як засоби горизонтального та вертикального переміщення.

Виклад основного матеріалу. До засобів горизонтального переміщення належать двері, пороги, підлоги.

Нерідко історичні двері мають важке відкривання, тому, щоб забезпечити зручний та безпечний доступ до пам'яток архітектури влаштовують автоматичне відкривання дверей. У випадках, коли це неможливо, двері облаштовують дзвоником, або іншими електронними засобами.

Бар'єром для людей з фізичними вадами є пороги. Їх максимальна висота за будівельними нормами має становити 0,025м, пороги які перевищують допустиму висоту можуть бути змінені або видалені. Якщо поріг вважається історично важливим, то додають скіс на кожній стороні порогу. Інше рішення полягає в заміні порогу, і створенні нового, який відповідає існуючим вимогам доступності та візуально сумісний з історичним входом.

Щодо підлог, особливо виконаних з цінних порід дерева, або з мозаїки, то для запобігання їхньої руйнації інвалідними колясками використовуються знімні покриття (килимові, гумові або з інших матеріалів).

Засобами вертикального переміщення є сходи, пандуси, підйомники та ліфти. Сходи є чи не найсерйознішим бар'єром для відвідувачів з фізичними вадами. Тому, при незначному перепаді висот сходи часто дублюються пандусами, у випадках коли влаштування пандусу можливе через відсутність достатньої площі, встановлюються підйомники. В багатоповерхових спорудах доречним є встановлення ліфтів. Крім технічних засобів для забезпечення більш зручного переміщення існує практика використання килимового покриття для сходів, яке, в свою чергу, виконує і функцію текстурної поверхні (особливо якщо сходи надто гладкі) і запобігає травмуванню, якщо ребро сходинок надто гостре, і також відіграє функцію контрастного елемента, що полегшує орієнтацію в просторі особам зі слабким зором.

Також у випадку коли сходовий марш є занадто широким влаштовуються додаткові (рис. 1), або розділові (рис. 2) поручні, які виконуються в стилі та матеріалі існуючої споруди.

Рис.1.Додатковий поручень.
Bank of England. Великобританія

Рис.2.Розділовий поручень.
John Rylands Library. Манчестер, Великобританія

Пандуси є найбільш поширеним елементом адаптації пам'яток архітектури, тому як можуть використовуватись як інвалідами на візках, так і людьми похилого віку та відвідувачами з дитячими колясками. До того ж, пандуси досить легко поєднуються з історичним контекстом споруди, тому як бувають різних конфігурацій (прямі (Рис. 3), поворотні (Рис. 4), криволінійні) та можуть бути виконані з різних матеріалів (дерево, метал, камінь(Рис. 5), тощо), але зазвичай їх виконують з матеріалів, які відповідають стилю пам'ятки. Там, де влаштування постійного пандусу неможливе влаштовують знімні (Рис. 6) або портативні (Рис. 7) пандуси.

Рис.3.Поворотний пандус. Ealing Town Hall.
Великобританія

Рис.4.Пандус. William Jefferson Clinton
complex. Вашингтон, округ Колумбія. США

Ліфти є найбільш зручним засобом вертикального переміщення, який задовольняє потреби переміщення усіх категорій маломобільних груп населення, але в той же час їх встановлення в пам'ятках архітектури потребує ретельної уваги, тому як вони досить великі за габаритом, потребують допоміжних приміщень (тамбури, ліфтові шахти), мають певний ряд вимог з питань евакуації і, як сучасний технічний пристрій, не завжди поєднується з історичним середовищем. Але тим не менш, багато історичних будівель вже облаштовані цим засобом переміщенням. Частіше ліфти розміщують в найменш уразливих частинах будівель і споруд, наприклад, біля другорядних сходових

маршів, або взагалі за її межами (рис. 8). Нерідко зустрічається практика використання прозорих ліфтів (рис. 9), що в великій мірі «розчиняє» ліфт в інтер'єрі, або виконують на контрасті у відмінному від історичної будівлі сучасному стилі (рис. 10). Також існує практика виконання ліфтів в стилі історичної будівлі (рис. 11).

Рис.5. Постійний кам'яний Пандус. Національна галерея Шотландії. Единбург

Рис.6. Знімний пандус в церкві Сент-Джеймс. Колчестер, портативного пандусу Великобританія

Рис.8. Ліфт, винесений за межі споруди. Нориджський замок. Великобританія

Рис.9. Скляний ліфт в музеї Вікторії та Альберта. Лондон, Великобританія

Там, де неможливо встановити ліфт, або в малоповерхових будівлях і спорудах влаштовують підйомники. Існує декілька їх видів:

- *підймальні платформи з вертикальним переміщенням, які встановлюються усередині або назовні приміщень (рис. 12);*
- автономний мобільний сходовий підйомник на гусеничному ході, призначений для переміщення людини в інвалідній колясці безпосередньо по сходах, які використовуються в приміщеннях, вулицях та підземних переходах (рис. 13);*

Рис. 10. Ліфт, виконаний в умисне контрастному стилі, монастир Erlenbad Sasbach. Німеччина

Рис. 11. Скляний ліф, виконаний в стилі інтер'єру. Brew House. Міннесота, США

– похилі підйомники, прості і безпечні у використанні навіть при підйомі або спуску зі сходів без сторонньої допомоги, можуть монтуватися і всередині приміщення і назовні. Кріпляться на несучих стінах або на спеціальних стойках (рис. 14).

Рис. 12. Висувний підйомник, виконаний «під» матеріал будівлі. Нотр-дам де Парі, Франція

Рис. 13. Автономний мобільний сходовий підйомник на гусеничному ході

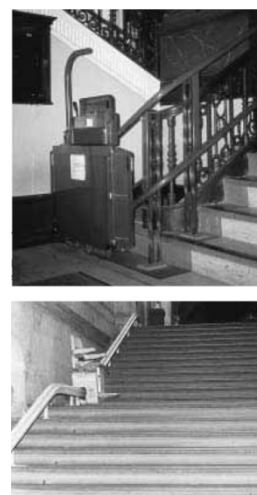

Рис. 14. Похилі підйомники

Висновки. Адаптація пам'яток архітектури більше двадцяти років практикується за кордоном і, як показує практика, сучасні методи і прийоми не псують історичний контекст споруд. До того ж покращення доступу значно збільшує число відвідувачів.

Література

1. Robin Kent. Disability Access Provisions for Historic Buildings. – *The Building Conservation Directory*, 2003. – с. 17.

2. John Adams, Lisa Foster. Easy Access to Historic Buildings. – English Heritage, 2004. – С. 29-43.
3. Thomas C. Jester and Sharon C. Park, AIA: 32 Making Historic Properties Accessible.- The National Park Service, 1993. – с. 15-21.
4. David Provost: Accessibility for Historic Buildings: A Field Guide (Second Edition).- University of Vermont, 2006. – С. 28.
5. Provide Accessibility for Historic Buildings. – by the WBDG Historic Preservation Subcommittee, 2015. – С. 32-38.

Abstract

This article analyzes the foreign experience of adaptation of historic buildings to the needs of disabled people, and it means horizontal and vertical movement.

Key words: disabled people, adaptation, historic building.

Аннотация

В статье анализируется зарубежный опыт адаптации памятников архитектуры для маломобильных групп населения, в частности способы горизонтального и вертикального перемещения.

Ключевые слова: маломобильные группы населения, адаптация, памятник архитектуры.

УДК 70.012

Л.С. Грицюк

*канд. арх., доцент кафедри «Архітектурне проектування»,
Інститут архітектури НУ «Львівська політехніка» (Україна)*

ІНСТАЛЯЦІЇ В АРХІТЕКТУРНОМУ ПРОСТОРИ: ГРА МИСТЕЦТВА З АРХІТЕКТУРОЮ

Анотація. У статті розглянуте мистецтво інсталяції як один із способів формування архітектурного простору; представлені дефініції інсталяції, а також поняття інтермедіальності цього виду мистецтва; визначені критерії, яким повинні відповідати арт-інсталяції

Ключові слова: інсталяція, архітектурний простір, формування, міське середовище

Постановка проблеми. Ми часто змішуємо поняття «будівля» і «архітектура». Адже будівлі – це всього лише будинки, різноманітні споруди. А архітектура - це ще і все, що навколо. Середовище. І тут важливо зрозуміти, чого можна домогтися за допомогою мистецтва, яке свідомо більше, ніж просто будівлі. Воно дає людині відчуття зв'язку з оточуючим світом, з іншими живими істотами.